

Оксана Гейна*
Ukraine

Використання інноваційних технологій у процесі професійно орієнтованого навчання іноземних студентів економічних спеціальностей

Анотація

Стрімкий розвиток суспільства вимагає необхідності змін у технологіях та методиках навчального процесу. Тому впровадження інноваційних технологій, спрямованих на індивідуальний підхід, мобільність та дистанційність в освіті, є необхідним і неминучим. У зв'язку з цим сучасні заклади вищої освіти повинні докорінно змінити освітні завдання, актуалізувати зміст навчання, застосовувати інноваційні технології у розвитку індивідуальності студента як суб'єкта, спрямованого на розвиток компетентної особистості, яка підходить творчо до вирішення проблем. На сьогодні головними фігурами в освітніх закладах є студент і викладач, які повинні творчо працювати, вчитися, самовдосконалюватися, останні мають працювати над виробленням і вдосконаленням методів навчання і виховання, зокрема інтерактивних.

У статті розглянуто особливості реалізації інноваційних технологій в освітній практиці та вихованні. Вказано особливості використання інтерактивних форм навчання. Висвітлено проблеми, пов'язані з різними методами та прийомами інноваційних технологій. Акцентовано увагу на процесі професійної іншомовної підготовки, який має бути спрямованим на розвиток творчої особистості, її самовдосконалення, на формування соціально активної і самостійної людини в контексті діалогу культур, на розкриття творчого потенціалу. Сформульовано основні принципи реалізації комунікативного підходу як комунікативного методу навчання мовленнєвої діяльності зі спе-

ціальності на заняттях з іноземної мови (української). Зазначено основні ознаки презентації як одного з видів інформаційної переробки тексту, як практичного результату досліджень, що проводяться в рамках інтерактивних форм навчання. Розглянуто етапи підготовки іноземних студентів до створення та проведення презентації зі спеціальності на заняттях з іноземної мови (української). Доведено важливість застосування інноваційних технологій у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців; акцентовано увагу на одному з основних видів інформаційної переробки фахового тексту – компресії. Надано перелік ознак презентації як одного з видів компресії наукового тексту, проаналізовано основні етапи підготовки іноземних студентів до створення і проведення презентації за фахом на заняттях з іноземної мови (української). Доведено, що навчання компресії є формуванням у студентів культури роботи з науковим текстом, вдосконалення навичок та умінь розуміння, аналізу наукового тексту та написання вторинного наукового тексту, заснованого на розкритті смислової структури тексту-першоджерела.

Ключові слова: іншомовна підготовка; інтерактивні форми навчання; міжкультурна комунікація; комунікативно-орієнтоване навчання; навчання мовленнєвої діяльності зі спеціальності; інформаційна переробка тексту; компресія наукового тексту

* Оксана Гейна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки, Одеський національний економічний університет, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4754-2600>, e-mail: geyna-oksana@hotmail.com.

Summary

Use of Innovative Technologies in the Process of Professionally Oriented Education of Foreign Students Majoring in Economics

The rapid development of the society requires changes in technologies and methods of the educational process. Therefore, the implementation of innovative technologies aimed at individual approach, mobility and distance in education is necessary and inevitable. In this regard, modern higher education institutions must radically change their educational objectives, update the content of education, implement innovative technologies in the development of student personality as a subject aimed at developing a competent person who is creative in solving problems. Nowadays, the students and teachers are the most important figures in educational institutions who should work creatively, learn, improve themselves as well as the teachers must work to develop and improve methods of teaching and education, including interactive ones.

The article is devoted to the problem of preparing foreign students of specialized specialties for professionally oriented innovative technologies. Problems related to various methods and techniques of innovative technologies are highlighted. Emphasis is placed on the process of professional foreign language training, which should be aimed at the development of creative personality, its self-improvement, the formation of socially active and independent people in the context of intercultural dialogue, the disclosure of creative potential. The basic principles of realization of the communicative approach as a communicative method of teaching speech activity in the specialty in foreign language classes (Ukrainian) are formulated. The main features of the presentation as one of the types of information processing of the text as a practical result of research conducted in the framework of interactive forms of learning. The stages of preparation of foreign students to create and conduct a presentation on the specialty in foreign language classes (Ukrainian) are considered. The importance of formation of foreign language communicative competence in the context of professional training of future specialists is proved, attention is focused on one of the main types of information processing of professional text – compression. The list of features of presentation as one of the types of compression of a scientific text is given, the main stages of preparation of foreign students for creating and conducting a presentation in the specialty in foreign language classes (Ukrainian) are analyzed. It is proved that teaching compression is the formation of students' culture of working with scientific text, improving skills and abilities of understanding, analysis of scientific text and writing a secondary scientific text based on the disclosure of the semantic structure of the original text.

Keywords: intercultural communication; communicative-oriented learning; interactive forms of learning; foreign language training; training of speech activity in the specialty; information processing of the text; compression of scientific text

1. Вступ

Сучасний спеціаліст, щоб стати конкурентоспроможним на ринку праці, повинен прагнути постійно опановувати нові знання, володіти здатністю до абстрактного мислення, навичками роботи з технічними засобами, здатністю швидко застосовувати нові знання на практиці, орієнтуватися в будь-якій ситуації, синтезувати знання з різних галузей науки.

Протягом останнього десятиліття впровадження у процес вивчення «Іноземної мови (української)» інноваційних технологій, спрямованих на формування комунікативної компетентності у здобувачів вищої освіти, посідає вагомe місце у науково-методичних дослідженнях багатьох вітчизняних учених. У наукових працях було розглянуто різноманітні аспекти проблем навчання. Особливості міжкультурного спілкування досліджували сучасні українські та зарубіжні вчені – П. Донець, Т. Комарницька, П. Осипов та інші; впровадження іноваційних технологій розглядали – Е.Ф. Зеєр, Л.В. Чорна, А.В. Гуцол, А.С. Полянська, К.Р. Вакуленко, О.Є. Антонова, та інші; Застосування інтерактивних методів навчання вивчали Є.А. Реутова, М.В. Кларін, Т.П. Беценко та інші, методику викладання іноземної мови – Н.Л. Федотова, С.В. Іонова, Є.В. Заніна.

Питання пошуку інноваційних методик організації навчального процесу продовжують залишатися предметом зацікавленості багатьох дослідників, але на сьогоднішній день вони ще не отримали остаточного рішення і вимагають подальшої серйозної та ґрунтовної розробки. Однією з таких змін в організації навчального процесу вважається вимога до використання у процесі навчання студентів інтерактивних методів навчання.

Мета дослідження – аналіз особливостей застосування інноваційних технологій у процесі професійно орієнтованого навчання іноземних студентів економічних спеціальностей, спрямо-

ваних на формування міжкультурної комунікативної компетентності у здобувачів вищої освіти.

Науково-дослідницькими завданнями є визначення прийомів використання інтерактивних методів навчання.

Методами дослідження є пізнання, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, оцінювання, моделювання, комунікація.

2. Виклад основного матеріалу

2.1. Ітерактивні методи навчання

Одним із найважливіших засобів удосконалення професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі є інтерактивні методи навчання. Даний вид навчання передбачає цілком конкретні та прогнозовані цілі. Одна з таких цілей полягає у створенні комфортних умов навчання, за яких студент чи слухач відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним процес навчання. В учнів виникають додаткові джерела інформації – книжки, словники, енциклопедії, пошукові комп'ютерні програми. Вони також звертаються до соціального досвіду – свого та своїх товаришів, при цьому необхідно вступати в комунікацію один з одним, спільно вирішувати поставлені завдання, долати конфлікти, знаходити спільні точки дотику, а за необхідності йти на компроміси. Важливо, щоб у роботі групи були задіяні всі її члени, не було пригнічування ініціативи чи покладання відповідальності на одного чи кількох лідерів. Також для інтерактивних методик важливо, щоб між завданнями груп існувала взаємозалежність, а результати їхньої роботи доповнювали один одного (Вакуленко, 2020).

Інтерактивні методи навчання допомагають вирішувати такі дидактичні завдання: формування у студентів інтересу до дисципліни; оптимальне засвоєння робочого матеріалу; самостійне придбання знань з різних джерел; використання набутих знань для вирішення пізнавальних та практичних завдань; розвиток інтелектуальної самостійності, оскільки студентам необхідно індивідуально шукати шляхи та варіанти вирішення проблеми; надбання комунікативних умінь під час роботи у різних групах: навчаються роботі у команді, толерантності до чужої точки зору; по-

вазі права кожного на власну думку; встановлення взаємодії між учнями; формуванню думок, відносин, професійних та життєвих навичок.

Таким чином, запровадження інтерактивних методів навчання – один із найважливіших напрямів удосконалення підготовки студентів у сучасному виші.

2.2. Метод проєктів

Одним із видів інтерактивних форм навчання є метод проєктів. Основне призначення методу проєктів полягає у наданні учням можливості самостійного придбання знань у процесі вирішення практичних завдань чи проблем, що потребує інтеграції знань із різних предметних областей. Якщо говорити про метод проєктів як про педагогічну технологію, то ця технологія передбачає сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

Метод проєктів – це засіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, яка має завершитись цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим чи іншим чином; це сукупність прийомів, дій учнів у певній послідовності задля досягнення поставленого завдання – вирішення проблеми, особисто значимої для учнів і оформленої у вигляді якогось кінцевого продукту.

У зв'язку з такою модернізацією системи освіти, пов'язаною насамперед із запровадженням в освітнє середовище інформаційних та інноваційних технологій, сутність яких полягає в оновленні педагогічного процесу, введенні новоутворень у традиційну систему, останніми роками до основних видів навчальних робіт додався ще один – презентація.

2.3. Презентація як вид навчальної роботи

Презентація на основі сучасних мультимедійних засобів – ефективний спосіб донесення інформації, за допомогою якого можна наочно уявити зміст, проілюструвати повідомлення та його змістовні функції.

При розгляді етапів проведення проєктного методу можна відзначити їх паралель з основними етапами створення презентації:

1. Студент визначає цікаву для нього тему, з якою він приймається в малу групу, де цю тему обрано.
2. Студенти планують спільну роботу з виконання навчального завдання, а також здійснюють розподіл праці.
3. Студенти проводять дослідження. Вони збирають інформацію, аналізують дані, отримують висновки, обмінюються отриманими даними. У середині групи кожен її учасник досліджує свою частину, збираючи необхідний матеріал та надаючи його групі, на основі зібраних частин формується загальна доповідь групи.
4. Члени групи готують остаточний звіт.
5. Проведення презентації.
6. Студенти беруть участь в оцінюванні виконаної роботи (Беценко, 2020).

Таким чином, презентація – це кінцевий продукт, практичний результат досліджень, які проводяться у межах тих чи інших інтерактивних форм навчання.

2.4. Компресія як основний вид інформаційної переробки тексту

Успішність людини у навчанні та у професійній діяльності багато в чому залежить від її інформаційної культури. У процесі навчання формуванню інформаційних умінь і навичок, зокрема оволодінню різними способами інформаційної переробки тексту, надається особливе значення (Гуцол, 2012).

Інформаційна переробка тексту, як складова комунікативної компетенції, є однією з найважливіших цілей вивчення інземної мови (української), оскільки спрямована на оволодіння найважливішими загальнопредметними вміннями, і універсальними способами діяльності (особистісними, регулятивними, пізнавальними, комунікативними).

Компресія – основний вид інформаційної переробки тексту. Компресія пов'язана з умінням бачити ієрархічну структуру змісту тексту: розуміти ідею тексту, бачити другорядну інформацію. Отже, під компресією розуміється не тільки вміння отримувати з тексту найголовніше, а й розуміти кожен частину прочитаного твору. І тому необхідно чітко розуміння змісту тексту, розу-

міння смислового зв'язку частин тексту між собою.

2.5. Вторинні наукові тексти

Метою навчання компресії є формування в іноземних студентів культури роботи з науковим текстом, удосконалення навичок та умінь читання, розуміння, аналізу наукового тексту та написання вторинного наукового тексту, заснованого на розкритті смислової структури тексту-першоджерела. Текст, створений в результаті компресії, стосовно тексту-першоджерела, є вторинним. Під час підготовки вторинних текстів відбувається згортання інформації з метою скорочення обсягу тексту. Стиснення тексту – це перетворення, у якому текст замінюється на коротший за обсягом, та не допускаються смислові зміни і втрата значних положень (Гуцол, 2012). На основі певних операцій з текстом-джерелом (структурно-смисловий аналіз тексту; трансформація інформативного змісту тексту відповідно до комунікативного завдання; комбінування та коментування інформативного змісту тексту) можна побудувати тексти нових жанрів – конспекти, анотації, тези, реферати, резюме, рецензії, презентації.

Основні види компресії тексту (анотація, тези, реферат, рецензія, презентація) відрізняються не тільки ступенем стиснення або розгорнутості змісту першоджерела, але й використанням стандартних кліше при оформленні вторинного тексту.

Презентація – це композиційно організований виклад основного змісту інформаційного джерела, яке розкриває його основні концепції. На відміну від реферату презентація супроводжується показом слайдів, які використовуються для підвищення виразності виступу, більш переконливої та наочної ілюстрації описуваних фактів та явищ.

У світі важко досягти успіху без уміння грамотно виступати. Уміння представляти свої проекти, звіти та готову продукцію з виграшного боку є дуже важливим у діяльності будь-якої організації.

Ефективна презентація – це представлення інформації, продукції, послуг, проектів, невелике шоу, яке запам'ятовується, здатне ефективно впливати на аудиторію та мотивувати її до подальших дій.

Мета кожної презентації – розповісти аудиторії про щось важливе для промовця та цікаве для

слухачів. Але найголовніше, щоб після завершення виступу слухачі думали певним чином, тобто вирішували проблему так, як це потрібно доповідачу. Якщо презентація мотивувала аудиторію до подальших дій, оратор досяг своєї мети.

Для іноземних студентів підготовці презентації за спеціальністю передують тривала поетапна робота на заняттях з «Іноземної мови (української)» протягом першого семестру першого року навчання.

Відповідно до мети навчальної дисципліни «Іноземна мова (українська)», яка полягає у формуванні комунікативної компетенції іноземних студентів, що забезпечує оволодіння спеціальністю та різними формами комунікації в умовах мовного середовища (навчально-професійного, соціального та культурного) протягом першого року навчання студенти отримують знання про особливості усного та письмового мовлення наукового, ділового стилів мовлення, мови спеціальності, а також види та форми їх реалізації; стилістичні та структурні особливості навчальних робіт за спеціальністю та вимоги до їх композиції та оформлення.

У результаті виконаної роботи у другому семестрі на базі здобутих знань, умінь, навичок студенти практично готові до створення презентації за спеціальністю. Викладач показує зразок презентації та безпосередньо на ньому студентам надається вже повна інформація про такий вид роботи як презентація: вимоги до ефективної презентації, етапи створення презентації, основні ознаки ефективної презентації, а також типові помилки під час створення презентації. Інтегрування такого виду роботи у навчальний процес дає можливість більш ефективно вирішувати цілу низку дидактичних завдань при навчанні взагалі та під час вивчення «Іноземної мови (української)», зокрема: взаємодія студентів з величезною кількістю ресурсів (книги, журнали, газети, мультимедіа, телебачення, Інтернет) мотивує студентів до навчання, а в нашому випадку формує стійку мотивацію до іншомовної діяльності; дає можливість поповнювати словниковий запас активною, та пасивною лексикою сучасної мови; активізує розумові здібності учнів у процесі навчальної діяльності; розвиває творчий потенціал студентів; робить заняття більш наоч-

ними; забезпечує краще сприйняття та запам'ятовування навчального матеріалу: використання динамічного подання навчального матеріалу у зв'язку із застосуванням різних аудіовізуальних способів навчання дає можливість задовольнити потреби різних студентів, чий спосіб навчання можуть суттєво відрізнитися; дозволяє індивідуалізувати навчання: вибирати послідовність засвоєння учбового матеріалу, темп роботи; створює умови для ефективної позааудиторної самостійної роботи; розвиває дослідницькі вміння (уміння виявлення проблем, збирання інформації, спостереження, проведення експерименту, аналізу, побудови гіпотез, узагальнення); розвиває системне мислення.

3. Висновки

Вміння викласти зміст прочитаного, почутого, переказати його з іншою метою, скласти резюме, анотацію, передати інформацію конспективно чи тезово, підготувати та провести презентацію – складають основу комунікативної компетенції мовної особистості та її мовної поведінки. У зв'язку з цим вторинні текстові новоутворення сьогодні займають дедалі міцніші позиції у ряді мовних творів, які функціонують у комунікативному просторі суспільства. «Вторинні тексти, що є носіями неточного, приблизного значення є засобом інтерпретації інформації та її адаптації до нових умов комунікації» (Антонова, 2015, с. 11). Презентація як вид інформаційної переробки тексту дедалі міцніше займає позицію одного з основних видів навчальної роботи. Навчання створення та проведення презентації необхідно здійснювати на заняттях з «Іноземної мови (української)», оскільки базові елементи презентації є основними видами роботи з текстом.

Таким чином, створення презентації на заняттях з «Іноземної мови (української)» – це складне ціле, що є синтезом усіх знань, умінь, навичок студентів, отриманих у процесі навчання, а також є базовими елементами проведення презентації за спеціальністю, тобто йде підготовка студентів до виступів на заняттях із спеціальних дисциплін, а презентація за спеціальністю є основою, що необхідна у майбутній професійній діяльності.

Література

Антонова О.Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема: бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад. Т. В. Філімонова, НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Київ: 2015. С. 8–15.

Беценко Т.П. Використання творчих завдань під час вивчення української мови як іноземної. Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конф., м. Харків, 03. квіт. 2020 р. Харків, 2020. С. 14–16.

Вакуленко К.Р. Застосування інтерактивних методів навчання під час вивчення української мови з іноземними студентами. Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конф., м. Харків, 03. квіт. 2020 р. Харків, 2020. С. 24–26.

Гуцол А.В. Навчальна дисципліна «Інноваційні технології в туризмі» як важлива складова підготовки фахівців спеціальностей «Туризмознавство» і «Готельно-ресторанна справа». Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. Луганськ, 2012. № 4. Ч. 2. – С. 124–129.

Круглий стіл: Інноваційні методи викладання у вищій школі: обмін досвідом та кращі практики: зб. матеріалів / за ред. Полянської А.С. Івано-Франківськ, 2020. 19 с.

Чорна Л.В. Інноваційні технології в туризмі як навчальна дисципліна та складова розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму. Науковий вісник Донбасу. Луганськ, 2014. №2. 1–9 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2014_2_7. (дата звернення: 20.03.2022).

Betsenko T.P. (2020). Vykorystannia tvorchykh zavdan pid chas vyvchennia ukrainskoi movy yak inozemnoi. [Using creative tasks when learning Ukrainian as a foreign language].: Proceedings of the Innovatsiini initsiatyvy orhanizatsii navchannia inozemnykh zdobuvachiv vyshchoi osvity: Mizhnarodna naukovo-praktychna konf., (Ukraine, m. Kharkiv, 03. kvit., 2020). Kharkiv: pp. 14–16. [in Ukrainian].

Vakulenko K.R. (2020). Zastosuvannia interaktyvnykh metodiv navchannia pid chas vyvchennia ukrainskoi movy z inozemnymy studentamy. [Application of interactive teaching methods while studying the Ukrainian language with foreign students]. Proceedings of the Innovatsiini initsiatyvy orhanizatsii navchannia inozemnykh zdobuvachiv vyshchoi osvity: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konf., m. Kharkiv, 03. kvit. 2020 r. Kharkiv, 2020. S. 24 – 26. [in Ukrainian].

Hutsol A.V. (2012) *Navchal'na dystsyplina «Innovatsiyni tekhnolohiyi v turyzmi» yak vazhlyva skladova pidhotovky fakhivtsiv spetsial'nostey «Turyzmoznavstvo» i «Hotel'no-restoranna sprava»*. [Educational discipline «Innovative technologies in tourism» as an important component of training specialists in «Tourism» and «Hotel and restaurant business»]. *Visnyk Lugans'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, no. 4, pp. 124–129. [in Ukrainian].

Kruhlyy stil: Innovatsiyni metody vykladannya u vyshchii shkoli: obmin dosvidom ta krashchi praktyky. (2020). [Round table: Innovative methods of teaching in higher education: exchange of experience and best practices]: Ivano-Frankivs'k: IFNTUNH. [in Ukrainian].

Chorna L.V. (2014) *Innovatsiyni tekhnolohiyi v turyzmi yak navchal'na dystsyplina ta skladova rozvytku profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv z turyzmu.* [Innovative technologies in tourism as a discipline and a component of the professional competence development of future tourism professionals]. *Naukovyy visnyk Donbasu*. [Scientific Bulletin of Donbass]. no. 2, pp. 1–9. Retrieved from: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2014_2_7. (data zvernennya: 20.03. 2022). [in Ukrainian].

References

Antonova O.Ye. (2015). Pedagogichni tekhnolohiyi ta yikh klasyfikatsiya yak naukova problema. [Pedagogical technologies and their classification as a scientific problem]. *Suchasni tekhnolohiyi v osviti. Suchasni texnologiyi navchannya*. [Modern learning technologies. Modern technologies in education]. Kyi'v, pp. 8–15. [in Ukrainian].